

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

UNIONENS HÖGA
REPRESENTANT FÖR
UTRIKES FRÅGOR OCH
SÄKERHETSPOLITIK

Bryssel den 26.4.2017
JOIN(2017) 16 final

GEMENSAM RAPPORT TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Den särskilda administrativa regionen Hongkong: Årsrapport 2016

GEMENSAM RAPPORT TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Den särskilda administrativa regionen Hongkong: Årsrapport 2016

Sammanfattning

Sedan Hongkong överlämnades till Kina 1997 har Europeiska unionen och dess medlemsstater noggrant följt den politiska och ekonomiska utvecklingen i den särskilda administrativa regionen Hongkong (Hongkong SAR, nedan kallad *Hongkong*) inom ramen för principen ”ett land, två system”. EU håller fast vid sin politik för ett enat Kina och stöder principen ”ett land, två system” och dess tillämpning. I enlighet med det åtagande som gjordes till Europaparlamentet 1997 sammanställer Europeiska kommissionen och Europeiska utrikestjänsten varje år en rapport om utvecklingen i Hongkong. Det här är den nittonde rapporten, som beskriver utvecklingen under 2016.

Det har varit ett politiskt utmanande år för Hongkong och för principen ”ett land, två system”. Hongkongs samhälle har blivit mer polariserat. Folk oroar sig allt mer över Hongkongs framtid efter 2047, när tillämpningen av principen ”ett land, två system” inte längre garanteras i Hongkongs grundlag. Året präglades också av oron över de försvunna bokhandlarna, upploppet i Mong Kok, framväxten av politiska grupper som förespråkar självbestämmande eller till och med självständighet, valet till lagstiftande rådet och uteslutningen av två självständighetsivrare ledamöter, beslutet av den nationella folkkongressens ständiga utskott om att omtolka grundlagens bestämmelser om edsavläggelse, valet till valkommissionen och förberedelserna inför valet av regeringschef.

Händelseutvecklingen i fallet med de fem bokförläggarna som försvann 2015 fortsatte och omständigheterna kring deras försvinnande har fortfarande inte klarlagts. EU anser att fallet är den allvarligaste utmaningen för Hongkongs grundlag och principen ”ett land, två system” sedan Hongkong överlämnades till Kina 1997. En av bokförläggarna hålls fortfarande fängslad utan att ha blivit formellt åtalad.

Trots ovannämnda problem fortsatte principen ”ett land, två system” på det hela taget att fungera väl under 2016.

Domstolsväsendet fortsatte att visa sitt oberoende och tillämpa ett korrekt rättsförfarande, trots att det haft att göra med flera politiskt känsliga rättsliga prövningar och den nationella folkkongressens ständiga utskotts tolkning av grundlagen.

Likaså fortsatte regeringen, de ekonomiska aktörerna och befolkningen i stort att ha rättsstatsprincipen som ledstjärna. Krafttagen mot korruption fortsatte och indikatorerna i fråga om god förvaltning var positiva. Hongkong rankades på fjortonde plats i Transparency Internationals korruptionsindex Corruption Perceptions Index.

Yttrandefriheten och informationsfriheten upprätthölls i allmänhet. Negativa trender kan dock observeras både när det gäller pressfrihet och i förlagsbranschen, som en följd av den

försiktighet och självcensur som iakttas av de som rapporterar om Kinas inrikes- och utrikespolitiska utveckling. Bokförläggarnas försvinnande bidrog till detta.

Hongkong fortsatte att vara ett konkurrenskraftigt internationellt affärs- och finanscentrum och världens främsta knutpunkt för affärer med det kinesiska fastlandet. Det är även huvudsakligt försöksområde för Kinas reformer av kapitalmarknaden. För att klara den digitala erans nya utmaningar försöker Hongkong även att lägga om sin tillväxtstrategi genom att satsa på teknik och innovation. Rättsstatsprincipen, ett öppet och transparent regelverk, en mycket låg korruption och brottslighet, en effektiv offentlig förvaltning och ett oberoende rättsväsende bidrog till att bevara och främja det gynnsamma investeringsklimat som är själva hjärtat i Hongkongs framgång.

EU uppmanar Hongkongs regering och Kinas centralregering att återuppta arbetet med att reformera valsystemet i enlighet med grundlagen och att nå en överenskommelse om ett valsystem som är demokratiskt, rättvist, öppet och transparent. Allmän rösträtt skulle ge regeringen ett större stöd från allmänheten och en större legitimitet i arbetet med att nå Hongkongs ekonomiska mål och med att hantera de sociala utmaningarna, till exempel de socioekonomiska klyftorna och generationsklyftorna i Hongkongs samhälle. Det rekordstora valdeltagandet i valet till det lagstiftande rådet och valkommissionen visar att människor är ivriga att spela en aktiv roll i det politiska livet och i att besluta om Hongkongs framtid.

Politisk utveckling

Hongkongs politiska klimat förblev mycket polariserat mellan regeringsvänliga och prodemokratiska grupper. Spänningarna ökade till följd av självständighetsrörelsens, de s.k. lokalisternas, framväxt som politisk kraft. Relationerna mellan den verkställande makten och den lagstiftande församlingen fortsatte att vara ansträngda. Bland annat genomförde medlemmar av oppositionen inom det lagstiftande rådet en kampanj för att motverka samarbete och använde obstruktionstaktik för att förhala regeringsinitiativ. Till exempel misslyckades det lagstiftande rådet för andra gången med att anta förslaget till ändring av upphovsrättslagen. Detta innebär att regeringens försök att göra Hongkong till ett regionalt centrum för immateriella rättigheter allvarligt äventyras, med tanke på att dagens rättsliga ram härstammar från tiden före internet.

Händelseutvecklingen i fallet med de fem **bokförläggare** som försvann i slutet av 2015 fortsatte under 2016. Fyra av förläggarna återvände till Hongkong under året, även om omständigheterna kring deras försvinnande aldrig har klarlagts. Gui Minhai, som är svensk medborgare, hålls fortfarande fängslad i Kina utan att ha blivit formellt åtalad. Tre av de återfunna förläggarna uppgav att de frivilligt begett sig till det kinesiska fastlandet för att hjälpa till med utredningen. Lam Wing Kee påstod i ett offentligt uttalande att han hade kidnappats och förhört av fastlandets säkerhetsstyrkor under åtta månader. Flera bokhandlare deltog i tv-sända ”bekännelser”. EU har vid upprepade tillfällen uttryckt sin oro över sådana metoder.

EU har tagit upp fallet med myndigheterna i både Hongkong och Peking vid otaliga tillfällen. Den 7 januari gjorde talespersonen för den höga representanten och vice ordföranden,

Federica Mogherini, ett uttalande om fallet¹, som talespersonen beskrev som oerhört oroande. Den 4 februari antog Europaparlamentet en resolution där det uttryckte djup oro över försvinnandena² och den 23 november antog parlamentet en resolution om fallet Gui Minhai³.

EU ser mycket allvarligt på dessa frågor och hoppas att den här typen av händelser inte kommer att upprepas. Det är viktigt att göra allt som krävs för att återställa förtroendet för rättssäkerheten i Hongkong och för principen ”ett land, två system”.

En av de mest anmärkningsvärda politiska händelserna under 2016 var **framväxten av nya politiska grupper** till följd av den misslyckade valreformen och Hongkongs så kallade paraplyrörelse. Flera radikala grupper, som allmänt beskrivs som **lokalister**, kämpar för att försvara Hongkongs intressen i motsats till Kinas. Vissa kräver ökat självbestämmande (Demosisto) och andra ren självständighet (Hong Kong Indigenous Party och Hong Kong National Party). Hong Kong National Party har sagt att man tänker verka för självständighet ”med alla medel”, och utesluter inte att ta till våld som sista utväg. Enligt uppgifter i medierna har minst 21 grupper av lokalister bildats. Både myndigheterna i Hongkong och Kinas centrala myndigheter har uttalat sig starkt kritiskt mot kraven på självständighet och självbestämmande, med motiveringen att detta skulle bryta mot grundlagen.

Den 8 februari (första dagen på det kinesiska nyåret) inträffade ovanligt våldsamma sammandrabbningar i Hongkong mellan demonstranter och polis. Omkring 500 demonstranter kastade sten och anlade bränder, vilket övermannade polisen som avfyrade två varningsskott. **Upploppet i Mong Kok** pågick i tio timmar. 128 personer skadades, varav 90 poliser. Av de 64 demonstranter som greps åtalades 38 för upplopp (åtalena mot tio personer lades senare ned). Många av demonstranterna tillhörde lokalistgrupper. Polisen beskrev upploppen som organiserade och planerade i förväg. Det exempellösa våldet kan ha underblåsts av ett socialt och politiskt missnöje, särskilt bland ungdomar.

Kraven på självbestämmande och självständighet ställdes under upptakten till **fyllnadsvalet till det lagstiftande rådet** i februari och under valkampanjen inför valet till det lagstiftande rådet i september. Det är inte många människor i Hongkong som faktiskt stöder sådana radikala idéer men sociala och ekonomiska problem, i kombination med missnöje med den traditionella politiska makten, tycks spä på stödet för lokalisterna. Här påminner EU om att unionen håller fast vid politiken för ett enat Kina och sitt stöd för den fortsatta tillämpningen av principen ”ett land, två system” i Hongkong.

I fyllnadsvalet den 28 februari gjorde en radikal, fastlandskritisk kandidat för Hong Kong Indigenous ett överraskande genombrott och fick 15 % av rösterna. Även om han inte fick något mandat (som i stället gick till en pandemokratisk kandidat) var resultatet betydelsefullt eftersom det gav en hittills marginaliserad politisk rörelse politisk legitimitet.

¹ https://eeas.europa.eu/delegations/hong-kong/4962/statement-spokesperson-disappearance-individuals-associated-mighty-current-publishing-house_en.

² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0045+0+DOC+XML+V0//SV>.

³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0444+0+DOC+XML+V0//SV>.

Den 5 augusti deltog tusentals människor i den första demonstrationen för självständighet någonsin. Arrangörerna hävdade att 10 000 personer deltog i demonstrationen men polisen fastställde siffran till 2 500.

Den 4 september gick Hongkong till val för att utse de 70 ledamöterna i det lagstiftande rådet. Trots att det inte råder allmän rösträtt ansågs valet generellt vara fritt från störningar och gick på det stora hela ordnat till. Valdeltagandet var rekordhøgt med 2,17 miljoner röstande (58 % av de röstberättigade).

Det regeringsvänliga blocket behöll sin majoritet men det prodemokratiska blocket kan numera stoppa lagstiftning som kräver två tredjedels majoritet. Valet bekräftade den allt större politiska polarisering som råder i Hongkong och präglades av valframgångar för flera lokalistkandidater som tog hem nästan 19 % av rösterna. Det nya lagstiftande rådet präglades även av ett stort generationsskifte. Nästan en tredjedel av ledamöterna är nya och många är mycket yngre än tidigare ledamöter.

Valet färgades dock av uteslutningen av sex självständighetsivrande kandidater på tveksamma grunder som senare har överklagats.

Det lagstiftande rådets nya mandatperiod inleddes med en kaotisk **installationsceremoni**. Flera ledamöter i det lagstiftande rådet ändrade edens ordalydelse eller ansågs på annat sätt ha uppfört sig respektlöst. Några uppmanades att direkt avlägga eden på nytt medan andra fick möjlighet att göra detta vid ett senare sammanträde i det lagstiftande rådet.

Ett särskilt problem uppstod när två nyvalda självständighetsivrande ledamöter och företrädare för Youngspiration, Sixtus Leung och Yau Wai-ching, genomförde den radikalaste aktionen och uttalade sig kränkande om det kinesiska fastlandet. Regeringen inledde en rättslig prövning för att förhindra dem att avlägga sin ed på nytt och på så sätt tvinga dem att lämna sina platser.

Fallet pågick fortfarande i Hongkongs domstol när den nationella folkkongressens ständiga utskott beslutade att gå in och lägga fram en ny tolkning av grundlagens bestämmelser om hur eden ska avläggas (artikel 104). Tolkningen, som enhälligt antogs av den nationella folkkongressens ständiga utskott den 7 november, sände ett tydligt budskap om att Sixtus Leung och Yau Wai-ching bör förhindras att avlägga sin ed på nytt och att tillträda sina poster. Domstolen gjorde senare samma bedömning, även om domaren betonade att han skulle ha kommit fram till samma slutsats oberoende av det ständiga utskottets tolkning. De två ledamöterna förlorade sina överklaganden. Under tiden beordrades de att ställa sina platser till förfogande.

Visserligen har den nationella folkkongressens ständiga utskott behörighet att tolka grundlagen men det faktum att den valde att göra detta just då – i det redan politiskt laddade klimatet – fick många att ifrågasätta rättssäkerheten och rättsväsendets oberoende i Hongkong och sågs som ett faktiskt föregripande av domstolens avgörande.

Flera andra ledamöters edsavläggelser överklagades också av privatpersoner och regeringen begärde att även fyra andra prodemokratiska ledamöter skulle uteslutas. Dessa ärenden håller fortfarande på att handläggas.

De sista månaderna av 2016 präglades av förberedelserna inför valet av regeringschef. Den sittande regeringschefen överraskade många när han tillkännagav att han inte tänkte ställa upp i valet. Valet till den **valkommission** bestående av 1 194 ledamöter som väljer Hongkongs regeringschef ägde rum den 11 december. Det rekordhöga valdeltagandet var nästan dubbelt så högt som i valet 2011 (46 % jämfört med 27,6 %). Även om det gick mycket bättre för pandemokraterna än i tidigare val och de kommer att ha visst inflytande har det regeringsvänliga blocket fortfarande en mycket betryggande majoritet.

Rättsstatsprincipen och rättsväsendet

Trots att fallet med de fem försvunna bokförläggarna och de uppmärksammade omprövningarna väckt en del farhågor, har rättsstatsprincipen i övrigt upprätthållits och rättsväsendet bibehållit sin höga standard under 2016. I den globala konkurrensrapporten *Global Competitiveness Report 2016–2017*⁴ rankades Hongkong åtta när det gäller rättsväsendets oberoende. Många jurister uttryckte oro över den nationella folkkongressens ständiga utskotts tolkning av artikel 104 och demonstrerade i protest och hävdade att det var det allvarligaste ingripandet i Hongkongs rättssystem sedan överlämnandet.

Att upprätthålla rättsväsendets oberoende och respekten för rättsstatsprincipen är av avgörande betydelse för Hongkongs demokratiska trovärdighet, dess position som internationellt affärscentrum och dess ambition att stärka sin roll som internationellt centrum för skiljedom och medling.

Lika möjligheter, rättigheter och friheter

Hongkong har stor frihet. Yttrandefriheten, pressfriheten och informationsfriheten är hörnstenar i Hongkongs grundläggande värderingar i enlighet med principen ”ett land, två system”. De är också en viktig del i Hongkongs styrka som globalt affärscentrum. EU uppmanar alla intressenter att hålla fast vid dessa värderingar.

Medierna, inklusive de digitala medierna, fortsatte att till stora delar vara fria och att ge uttryck för många olika åsikter. Som Hongkongs journalistförbund dokumenterade i sin årsrapport fanns det dock en alltmer utbredd uppfattning att både tryckta och elektroniska medier utövade självzensur, särskilt i bevakningen av frågor som rörde det kinesiska fastlandet. Journalistförbundet uppgav att 2016 hade varit ett mycket svårt år för pressfriheten och att principen ”ett land, två system” var allvarligt hotad. Förbundet kritiserade tendensen att anställa personer med nära kopplingar till Peking i viktiga positioner inom den lokala medieförvaltningen. Det faktum att flera av Hongkongs medier köptes upp av aktörer på fastlandet gav också anledning till oro. Hongkong klättrade en placering till 69:e plats i

⁴ http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.

internationellt pressfrihetsindex för 2016 (*World Press Freedom Index*), även om indexet visade på en negativ trend. I november öppnade PEN International ett centrum i Hongkong för att försvara yttrandefriheten.

Efter de fem bokförläggarnas försvinnande kom uppgifter om att vissa bokhandlar slutat sälja publikationer som är kritiska mot Kinas ledare och att andra lagt ned. Dessutom har förläggare rapporterat om störningar i samband med tryck, lager och distribution.

Under 2015 väckte utnämningarna till universitetens styrelse stor debatt om den **akademiska friheten** och lärosätenas oberoende styrning. Under hela 2016 fortsatte kraven på att regeringschefen genom sitt ämbete inte längre automatiskt ska vara universitetskansler för alla universitet i Hongkong. Många akademiker ser denna kutym som ett hot mot universitetens oberoende styrning som i långa loppet skulle kunna skada den akademiska friheten i Hongkong.

Hongkong har fortfarande inte någon heltäckande **lagstiftning mot diskriminering**. I januari lade kommissionen för lika möjligheter (Equal Opportunities Commission, EOC) fram en studie om diskriminering på grund av sexuell läggning. I den konstaterades att det fanns en utbredd diskriminering av hbtqi-personer. Trots det ställde sig 55,7 % av befolkningen positiva till lagstiftning mot diskriminering. Kommissionen för lika möjligheter uppmanade regeringen att inleda ett offentligt samråd om innehållet i framtida lagstiftning.

Efter en längre period av offentligt samråd och överläggningar om **översynen av diskrimineringslagstiftningen** lämnade kommissionen för lika möjligheter i mars över rekommendationer till regeringen. Till de högprioriterade områdena hör bland annat rättigheter för personer med funktionsnedsättning, kvinnors jämställdhet, diskriminering på grund av ras, nationalitet, medborgarskap och uppehållsstatus, samt lika skydd för samboende par.

De runt 300 000 **utländska hushållsarbetarna** i Hongkong har fortfarande ett bristfälligt arbetarskydd och socialt skydd. Två bestämmelser är särskilt problematiska: kravet på att bo hos arbetsgivaren och ”tvåveckorsregeln”, som innebär att utländska hushållsarbetare måste hitta ett nytt arbete inom två veckor efter det att deras kontrakt har löpt för att inte riskera att utvisas. Andra oroande frågor är skuldslaveri och arbetsförmedlingarnas felaktiga handläggning. Regeringen vidtog åtgärder för att ta itu med dessa frågor och utfärdade t.ex. en icke-bindande uppförandekod. Det behövs dock mer beslutsamma åtgärder.

Frågan om **människohandel** fortsatte att vara en källa till oro, i synnerhet då det saknas en samlad rättslig och politisk ram. Regeringen har inrättat en arbetsgrupp som ska arbeta med frågan tillsammans med EU och andra medlemmar av det internationella samfundet.

Under 2016 pågick en het debatt om **flyktingar**. Det lokala och internationella samfundet oroades över regeringschefens uttalanden i medierna om att Hongkong kan överväga att dra sig ur konventionen mot tortyr för att begränsa tillströmningen av migranter som begär skydd från förföljelse (non-refoulement). Hongkong har inte anslutit sig till konventionen mot tortyr i eget namn, utan genom Kina. Flera höga tjänstemän försäkrade senare att Hongkong inte

hade någon avsikt att dra sig ur konventionen. Hongkongs regering anser dock att det finns ett behov av att se över non-refoulementförfarandet, som man menar lätt kan missbrukas, vilket har lett till en eftersläpning av omkring 10 000 fall.

Korruptionen bedömdes vara under kontroll och **systemet för korruptionsbekämpning** fortsatte att vara kraftfullt och stabilt. Hongkong håller en mycket hög standard i fråga om öppenhet och åtgärder mot korruption. Hongkongs myndigheter, politiska ledare och företagsledare är medvetna om att öppenhet är viktigt för Hongkongs fortsatta styrka som internationellt affärscentrum, även för företag på det kinesiska fastlandet.

Förbindelserna mellan Hongkong och det kinesiska fastlandet

Delar av Hongkongs samhälle oroades över att Hongkongs ”hög grad av självständighet” inom Kina höll på att urholkas och över att respekten för Hongkongs värderingar och levnadssätt inom ramen för principen ”ett land, två system” höll på att avta. De största utmaningarna för Hongkongs förbindelser med Kina var framväxten av radikala politiska strömningar i Hongkong och den nationella folkkongressens ständiga utskotts tolkning av artikel 104. Tidsfristen 2047 ökar bara den oro och osäkerhet som råder i Hongkongs samhälle över vad som kommer att hända med principen ”ett land, två system” i framtiden, trots att Peking upprepade gånger har försäkrat att man kommer att fortsätta att respektera och troget tillämpa den.

Efter att en av bokförläggarna gått ut offentligt och påstått att han hade kidnappats av fastlandets styrkor skrev regeringschef CY Leung till Kinas centralregering och bad om närmare klargöranden. Hongkongs myndigheter och Kinas centralregering höll flera förhandlingar för att nå en överenskommelse om en gränsöverskridande anmälningsmekanism för invånare i Hongkong som fångas på fastlandet och vice versa.

Ordföranden för den nationella folkkongressen, Zhang Dejiang, avlade ett officiellt besök i Hongkong den 17–19 maj med anledning av toppmötet om den nya sidenvägen (*Belt and Road*). Det här var första gången som en hög Peking-tjänsteman besökte Hongkong efter den misslyckade reformen och den prodemokratiska paraplyrörelsen 2014. Zhang Dejiang ville försäkra Hongkongs befolkning om att Kina avser att fortsätta att tillämpa principen ”ett land, två system”. Han sträckte ut en hand mot den pandemokratiska oppositionen men de ökade politiska spänningarna möjliggjorde inga mer givande kontakter. Vid årets slut meddelade Kinas centralregering att den tänkte utfärda hemresetillstånd (som möjliggjorde resor till fastlandet) för vissa pandemokratiska politiker som inte hade sådana.

Ekonomisk utveckling

Under 2016 ökade Hongkongs BNP med 1,9 %⁵ i reala termer, efter att ha ökat med 2,4 % under 2015. Utrikeshandeln uppvisade sämre resultat än förväntat under första halvåret på grund av det dystra globala handelsklimatet. Den kraftiga minskningen av antalet turister från

⁵ Om inget annat anges kommer alla ekonomiska indikatorer som gäller Hongkongs ekonomi från Hongkongs folkräknings- och statistikmyndighet.

det kinesiska fastlandet påverkade även detaljhandeln negativt. Ekonomin återhämtade sig stadigt mot andra halvåret 2016, med en ökad export av varor och tjänster. Full sysselsättning rådde på arbetsmarknaden, med en låg arbetslöshet på 3,4 % 2016. Inflationen fortsatte att vara låg och konsumentpriserna ökade med 2,3 % under året.

I sitt årliga politiska tal den 13 januari 2016 tillkännagav regeringschef CY Leung en rad initiativ för att utveckla ekonomin, främja innovation och teknik och förbättra utbildningen och sjukvården. Han betonade särskilt Hongkongs roll i Kinas initiativ ”ett bälte, en väg” och dess trettonde femårsplan. Hongkong skulle fortsätta att teckna nya frihandelsavtal, avtal för främjande och skydd av investeringar, dubbelbeskattningsavtal och luftfartsavtal med viktiga handelspartner längs den nya sidenvägen.

Statsbudgeten för 2016–2017⁶ innehöll ett antal åtgärder för att hjälpa företag och invånare att klara sig i en allt svagare ekonomi och för att främja konsumtion. Man introducerade olika finansieringssystem och initiativ för att främja utvecklingen av innovation och teknik (inklusive finansiell teknik (fintech)), främja nyföretagande, hjälpa industrier att hitta nya marknader och stödja satsningarna på initiativet ”ett bälte, en väg”. Trots att de offentliga utgifterna med åren har fortsatt att öka gick Hongkong med stora finanspolitiska överskott och de skattemässiga reserverna uppgick till 935,7 miljarder Hongkongdollar i slutet av räkenskapsåret 2016–2017, vilket motsvarar 37 % av BNP.

Efter att ett utkast antagits i början av året arbetade myndigheterna i Hongkong på olika fronter med att anamma den nationella strategin ”ett bälte, en väg”. En ledningsgrupp inrättades under ledning av regeringschefen för att utforma strategier och politik för Hongkongs deltagande i ”ett bälte, en väg”, tillsammans med ett särskilt kontor för ändamålet. Parallellt med detta inrättade Hongkongs monetära myndighet i juli ett kontor för infrastrukturfinansiering för att främja Hongkong som plattform för infrastrukturfinansiering. På tillsynsområdet undertecknade Hongkong luftfartsavtal och/eller dubbelbeskattningsavtal med flera länder längs den nya sidenvägen (Malta, Serbien och Lettland) för att bana väg för potentiella utvecklingsmöjligheter. Det finns planer på att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med Georgien och Maldiverna som Hongkong hoppas mynna ut i nya frihandelsmöjligheter i Eurasien. Under året genomfördes ett antal officiella besök till länderna längs den nya sidenvägen och även en rad PR-evenemang.

Hongkong var för andra året i rad världens största marknad för börsintroduktioner, som drog in sammanlagt 24,8 miljarder US-dollar⁷. Finansinstitut på det kinesiska fastlandet stod för över 80 % av intäkterna. Hongkong bibehöll sin konkurrensfördel gentemot Shanghai och Shenzhen som de kinesiska företagens främsta finansieringscentrum. Utvecklingen av offshoreverksamheten för renminbi i Hongkong bromsades till följd av den fortsatta försvagningen av den kinesiska valutan. Likviditetspoolen för renminbi minskade, liksom transaktionerna i renminbi, framförallt till följd av starka förväntningar på en fortsatt försvagning av valutan. Hongkong fortsatte att vara det huvudsakliga försöksområdet för

⁶ Räkenskapsåret för Hongkongs regering löper från den 1 april till den 31 mars följande år.

⁷ Källa: Pressmeddelande från Hong Kong Stock Exchanges and Clearing Ltd. (HKEx) den 20 december 2016.

Kinas reformer av kapitalmarknaden. Efter den lyckade lanseringen av börskopplingsprogrammet mellan Shanghai och Hongkong i november 2014 lanserades en andra börskoppling med Shenzhen den 5 december. Börskopplingsprogrammet mellan Shenzhen och Hongkong innebär att internationella investerare kan köpa och sälja 881 Shenzhennoterade aktier, samtidigt som behöriga investerare på fastlandet har tillgång till 417 Hongkongaktier. Programmet var en ny milstolpe i Kinas arbete med att öka investerarnas förtroende på aktiemarknaderna efter tumulten sommaren 2015. Det var även ett viktigt framsteg i arbetet med att reformera landets finansmarknader. Hongkongs monetära myndighet förklarade att båda sidorna skulle undersöka möjligheten att så småningom även införa ett kopplingsprogram för obligationsmarknaderna.

Medan de finansiella tjänsterna blomstrade, vilket befäste Hongkongs position som internationellt finanscentrum, fortsatte vissa sektorer (särskilt hamnsektorn och andra relaterade sektorer och branscher) att tappa fart. Hongkongs hamn mötte allt större konkurrens från hamnarna på fastlandet till följd av att Kina lättade på sin sjöfartspolitik och lät utländska företag lasta och lossa last längs sin kust. Till följd av detta håller Hongkong gradvis på att förlora sin roll som omlastningshamn för varor till och från fastlandet, något som utgjorde omkring 40 % av Hongkongs omlastningsverksamhet. För över ett decennium sedan var Hongkong den största containerhamnen i världen, men backade 2015 till femte plats, efter Shanghai, Singapore, Shenzhen och Ningbo⁸. Under 2016 minskade containertransporterna i Hongkongs hamn med ytterligare 2,2 %.

Hongkongs industriella struktur har till stora delar varit oförändrad sedan 1997. För att klara de nya utmaningarna i den digitala eran försöker Hongkong även att lägga om sin tillväxtstrategi genom att satsa på teknik och innovation. I sitt politiska tal och sin statsbudget för 2016–2017 anslog regeringen rekordsumman 18 miljarder Hongkongdollar för att främja innovations- och teknikutvecklingen. Bland annat satsades 8,2 miljarder Hongkongdollar på att utveckla höga industribyggnader för reindustrialisering. Innovations- och teknikbyrån inrättades i november 2015 för att leda sektorns arbete för att komma ikapp. Under 2016 lanserades ett pilotprojekt för tekniskt stöd på 500 miljoner Hongkongdollar för att ge små och medelstora företag ekonomiskt stöd för att förbättra sin tekniska kapacitet. Andra initiativ som är på gång är bland annat Innovation Technology Venture Fund (som ska främja offentlig-privata partnerskap) och Midstream Research Programme (som ska hjälpa universitet att omvandla forskning till kommersiell framgång).

Hongkongs regering har konstaterat att finansiell teknik är ett lovande och potentiellt tillväxtområde. I september tillkännagav Hongkongs monetära myndighet en rad politiska initiativ på området, bland annat inrättandet av ett finanstekniskt innovationscentrum och en testmiljö för tillsyn inom det finanstekniska området som ska möjliggöra snabbare godkännanden för finanstekniska försök. Förhoppningen är att Hongkong kommer att gå förbi Singapore och Tokyo som Asiens ledande finanscentrum.

Mark och bostäder

⁸ Källa: Sjöfartsdepartementet i Hongkongs regering.

Fastighetsmarknaden gick framåt och bostadspriserna slog nytt rekord under 2016. Bostadspriserna ökade kraftigt under årets andra hälft, särskilt för små och medelstora bostäder. Till följd av detta slog lägenhetspriserna i december 2016 det tidigare rekordet från 1997 med 77 %⁹. För att bromsa de skenande huspriserna höjde regeringen den schablonmässiga stämpelskatten till 15 % för privata köpare (med undantag för förstagångsköpare) och företag från och med den 5 november. Detta ersatte därmed den progressiva skatten på högst 8,25 %. Trots det är fastighetspriserna fortfarande för höga för många, särskilt i den yngre generationen.

Överkomliga bostadspriser är därför fortfarande en svårlöst fråga för Hongkongs regering. I vissa globala undersökningar rankades Hongkong som världens minst prisvärda stad när det gäller bostadsköp¹⁰. Regeringen har utarbetat en långsiktig bostadsstrategi för att få fram 280 000 allmännyttiga bostäder under de kommande tio åren. I 2016 års lägesrapport konstaterades att det skulle uppstå brist på lämplig mark för allmännyttiga bostäder under det kommande årtiondet, eftersom det skulle bli allt svårare att få tag i tillräckligt med mark för bostadsbyggande. Arbetet med att försöka hitta och förvärva lämplig mark för bostadsbyggande har gett upphov till djupa konflikter, särskilt i landsbygdsområden där markägare, hyresgäster på tidigare exploaterad mark¹¹ (eller olagliga ockupanter), bybor och miljögrupper kan ha motstridiga intressen. Planeringsförfarandet har blivit mer utdraget och komplicerat på grund av motstånd från de olika intressegrupperna.

På efterfrågesidan var en viktig utveckling på fastighetsmarknaden det aktiva deltagandet av företag från det kinesiska fastlandet, vars närvaro ökade i Hongkong¹². Byggherrar på det kinesiska fastlandet deltog i 62 % av de offentliga upphandlingarna av mark för anläggning av bostäder och vann 24 % av de tilldelade kontrakten under 2016¹³. Deras allt större aktivitet på Hongkongs marknad för offentlig mark drev upp markpriserna i vissa områden, och konkurrerade ut lokala byggherrar. De kinesiska finansinstituten och konglomeraten dominerade även som köpare på marknaden för attraktiva kontorslokaler. Utflödena av kapital till följd av de allt bredare gränsöverskridande investeringskanalerna och förväntningarna på en ytterligare försvagning av renminbin i förhållande till US-dollar bidrog till en ökad efterfrågan från finansinstituten på fastlandet.

Företagsklimat

Företagsklimatet i Hongkong drabbades av en del problem under 2016. Små och medelstora företag, nystartade företag, utländska företag och vissa privatpersoner tyckte att det var

⁹ Källa: 2016 *Economic Background and 2017 Prospects*, Hongkongs regering.

¹⁰ Enligt Demographias tolfte årliga undersökning *International Housing Affordability Survey* (2016) har Hongkong de minst prisvärda bostäderna av 367 städer. Genomsnittspriset för en lägenhet ligger 19 gånger högre än den årliga bruttomedianinkomsten.

¹¹ Med tidigare exploaterad mark avses generellt sett jordbruksmark i de lantliga Nya territorierna, särskilt de relativt flacka och mer lättillgängliga områdena. Marken har använts för olika oreglerade industriverksamheter som öppen lagring, hamnverksamhet, industriverkstäder, logistikverksamhet, återvinningsanläggningar, lagring av byggmaskiner och byggmaterial.

¹² Enligt Hongkongs folkräknings- och statistikmyndighet ökade antalet kinesiska fastlandsföretag i Hongkong från 853 stycken år 2012 till 1 123 stycken år 2016.

¹³ Källa: JLL, Hongkong.

onödigt besvärligt att öppna bankkonton. Lokala och utländska handelskammare påpekade detta för myndigheterna och menade att detta var oförenligt med Hongkongs ambition att vara den huvudsakliga länken mellan Kina och resten av världen och ett centrum för innovation och nyföretagande. Till slut gick Hongkongs monetära myndighet in och utfärdade en rundskrivelse till bankerna i september. Trots det är frågan inte helt löst.

Den konkurrenslag som trädde i kraft i december 2015 verkar gradvis ha förändrat affärsmetoder och företagskultur i Hongkong. Till exempel slopade 19 branschorganisationer prisrestriktionerna eller arvodestaxorna under 2016. Konkurrenskommissionen tog emot nästan 1 900 klagomål och frågor, varav 130 blev föremål för ytterligare utredning. Det handlade framförallt om två sektorer: ”fastigheter och fastighetsförvaltning” samt ”juridiska, ekonomiska och tekniska tjänster”. Ett antal klagomål avsåg det budgivningsfusk som förekommer i renoveringsbranschen. Under tredje kvartalet 2016 lade konkurrenskommissionen fram sitt första förslag till gruppundantag för vissa linjefartygsavtal. Det finns fortfarande vissa aspekter i Hongkongs system som behöver åtgärdas, t.ex. avsaknaden av regler för sektorsövergripande företagskoncentrationer, de begränsade möjligheterna att väcka enskild talan och undantaget för offentliga organ.

När det gäller miljöpolitiken meddelade Hongkong att man beslutat att avveckla den lokala elfenbenshandeln på fem år. Lagändringen väntas läggas fram för det lagstiftande rådet under första halvåret 2017. I december lanserade regeringen stadens första strategi och handlingsplan för att bevara den biologiska mångfalden och stödja en hållbar utveckling. Den avsatte 150 miljoner Hongkongdollar för initiativ för biologisk mångfald under de första tre åren.

Internationella åtaganden

Hongkong gjorde stadiga framsteg när det gäller att genomföra det automatiska utbytet av finansiell information i skattefrågor i enlighet med OECD:s standard¹⁴. I juni antog det lagstiftande rådet en lagändring för att skapa den rättsliga ram som krävs för att möjliggöra ett automatiskt utbyte av finansiell information i skattefrågor. Hongkong kommer att vara redo för ett automatiskt utbyte av skatteuppgifter med Japan och Storbritannien från och med 2018. Man har även uppmanat 16 andra EU-medlemsstater att låta de behöriga myndigheterna inleda diskussioner om automatiskt utbyte av finansiell information och kommer att fortsätta att förhandla fram skatteavtal med fler medlemsstater.

I juni informerade Hongkong OECD om sitt beslut att genomföra paketet om urholkning av skattebasen och förflyttning av vinster (BEPS). För att uppfylla OECD:s krav siktar Hongkong på att överlämna de aktuella lagförslagen till det lagstiftande rådet i mitten av 2017. Med anledning av detta lanserade regeringen i oktober ett samråd för att inhämta synpunkter på genomförandet av OECD:s åtgärder för att förhindra att företag urholkar skattebasen och förflyttar vinster.

¹⁴ Hongkong meddelade sitt stöd för OECD:s standard i september 2014 och avsikten att kunna inleda ett ömsesidigt utbyte av uppgifter med lämpliga partner i slutet av 2018.

Hongkong fortsatte att skärpa sina system för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. I mars skickade Hongkongs bankförening ut en vägledning till alla sina medlemmar (som sammanställts i samråd med Hongkongs monetära myndighet) om hanteringen av handelsbaserad penningtvätt. Vissa menar att Hongkongs nuvarande system gör jurisdiktionen attraktiv inte bara för handel och investeringar utan även för olaglig verksamhet. Vägledningen ska hjälpa finansinstituten att omsätta de breda principerna i 2012 års lag mot penningtvätt och finansiering av terrorism (för finansinstitut) i användbara interna förfaranden. I december överlämnade säkerhetsbyrån förslag till det lagstiftande rådet om ändring av lagen om genomförande av FN:s beslut om åtgärder för att bekämpa terrorism. Ändringsförslaget lades fram med anledning av de senaste rekommendationerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder för att bekämpa finansiering av terrorism och genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 2178. De nya åtgärderna kommer att göra det enklare att frysa terrormisstänkta tillgångar och förhindra att personer lämnar Hongkong eller reser in i en annan stat för att bedriva terrorverksamhet.

Trots sina insatser för att skärpa lagstiftningen fick Hongkongs anseende som internationellt finansiellt centrum sig en törn efter läckan av Panamadokumenten. Läckan föranledde frågor om huruvida Hongkong har ändamålsenlig lagstiftning för att förhindra missbruk från offshorebolag. Enligt det internationella journalistnätverket International Consortium of Investigative Journalists var Hongkong den ledande marknaden för Mossack Fonseca, den Panamabaserade advokatbyrå som hjälpte sina klienter att förvalta sina tillgångar i hemliga offshorestrukturer. En stor del av advokatbyråns klienter kom från eller via Hongkongbaserade dotterbolag. Myndigheterna i Hongkong menade att det inte fanns någon inhemsk lag som förhindrar att företag eller kommersiella aktörer startar bolag i jurisdiktioner utanför Hongkong.

De bilaterala förbindelserna och samarbetet mellan EU och Hongkong 2016

De bilaterala förbindelserna mellan EU och Hongkong fördjupades ytterligare under 2016. Precis som tidigare år var EU Hongkongs näst största handelspartner efter det kinesiska fastlandet¹⁵. Samtidigt var Hongkong EU:s fjortonde största handelspartner inom handeln med varor och en viktig handelspartner inom handeln med tjänster.

Under 2016 ökade den bilaterala handeln med varor mellan EU och Hongkong kraftigt med 7,3 % till 53,2 miljarder euro, med ett handelsöverskott för EU på 16,8 miljarder euro¹⁶, dess femte högsta handelsöverskott. Under 2015 (som är det senaste år som det finns uppgifter för) uppgick den bilaterala handeln med tjänster till 22,77 miljarder euro, med ett handelsunderskott för EU på 506 miljoner euro.

Investeringsförbindelserna fortsatte också att blomstra. Under 2015 var EU den tredje största källan till utländska direktinvesteringar i Hongkong, efter Brittiska Jungfruöarna och det

¹⁵ Rangordningen baseras på handelsstatistik från Hongkongs folkräknings- och statistikmyndighet.

¹⁶ Källa: Comext, Eurostats referensdatabas för den internationella handeln med varor. Preliminära uppgifter från den 14 februari 2017.

kinesiska fastlandet¹⁷. Hongkong är en av de tio största investerarna i EU. År 2015 uppgick stocken av EU:s utländska direktinvesteringar i Hongkong till 119,4 miljarder euro. Stocken av Hongkongs utländska direktinvesteringar i EU uppgick till 80,4 miljarder euro¹⁸. EU hade 2 107 företag i Hongkong som därmed fortfarande utgjorde den största gruppen utländska företag i Hongkong¹⁹.

Som den naturliga affärs- och investeringsplattformen mellan Kina och Europa har Hongkong bara att vinna på att öka investeringsflödena. Under 2016 undersökte EU och Hongkong informellt vilken roll Hongkong skulle kunna spela som investeringsplattform i investeringsplanen för Europa och inom ramen för initiativet ”ett bälte, en väg”.

Den tionde strukturerade dialogen mellan EU och Hongkong i Bryssel den 17 november gav följande viktiga resultat.

- De två sidorna nådde en överenskommelse om åtgärder för att underlätta export av kött och köttprodukter från EU.
- De kom överens om att föra en dialog och samarbeta om livsmedelssäkerhet och hälsorelaterade frågor.
- EU och Hongkong välkomnade det lovande samarbetet inom ramen för en nyinrättad arbetsgrupp för immateriella rättigheter och enades om att låta investeringsexperter på båda sidor träffas och utbyta information om den senaste utvecklingen inom respektive investeringspolitik. Parterna kom överens om att ytterligare fördjupa sitt goda samarbete inom Världshandelsorganisationen (WTO).
- De beslutade att samordna sina insatser för att bekämpa handeln med vilda djur och växter.
- De informerade varandra om sitt arbete inom ramen för G20 och OECD med att genomföra åtgärder för att öka öppenheten i skattefrågor och förhindra att företag urholkar skattebasen och förflyttar vinster.

EU och Hongkong fortsatte sitt goda samarbete inom handlingsplanen för samarbete om tullens säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter. I mars avslutade de ett sex månader långt pilotprojekt då de via säkra kanaler utbytte upplysningar om beslagsärenden och gemensamt analyserade statistik över beslag vid gränskontroller. Fem flygplatser i EU deltog i pilotprojektet. Mot bakgrund av denna positiva erfarenhet beslutade EU och Hongkong att utöka sitt samarbete, bl.a. med fler flygplatser i EU.

För att ytterligare underlätta den bilaterala handeln utarbetade EU och Hongkong en arbetsplan som kan leda till ett ömsesidigt erkännande av respektive program för godkända ekonomiska aktörer.

¹⁷ Källa: *External direct investment of Hong Kong in 2015*, Hongkongs folkräknings- och statistikmyndighet.

¹⁸ Källa: Eurostat och GD Handel.

¹⁹ Källa: *2016 Annual Survey of Companies in Hong Kong Representing Parent Companies Located Outside Hong Kong*, Hongkongs folkräknings- och statistikmyndighet.

2016 var ett positivt år för samarbetsprogrammet inom forskning och innovation mellan Europeiska kommissionen och rådet för forskningsbidrag i Hongkong. Rådet inrättades 2015 för att främja samarbete inom gemensamma akademiska forskningsprojekt inom EU:s ramprogram Horisont 2020. I september tilldelade rådet för forskningsbidrag ett första belopp på 2 miljoner Hongkongdollar till ett projekt som leds av Hongkongs tekniska universitet. I oktober startades en ny inbjudan att lämna ansökningar inom Horisont 2020 i ansökningsomgången för 2016–2017.

EU fortsatte att som en del i sin agenda för rättvis beskattning på global nivå att arbeta med att upprätta en gemensam EU-förteckning över länder som inte är samarbetsvilliga på beskattningsområdet. EU sammanställde en resultattavla med indikatorer som bygger på en förhandsbedömning av alla tredjeländer. Resultattavlan är inte någon preliminär EU-förteckning och ska inte ses som något fördömande av tredjeländer. Hongkong flaggades för riskindikatorerna öppenhet och förmånlig bolagsskatt. Samtidigt ökade Hongkong sina insatser, särskilt genom att underteckna bilaterala avtal mellan behöriga myndigheter för automatiskt utbyte av finansiell information med Storbritannien och Japan efter OECD:s modell. Hongkong kontaktade nästan alla EU-medlemsstater med avsikten att underteckna avtal mellan behöriga myndigheter, dubbelbeskattningsavtal och avtal om utbyte av skatteuppgifter. Hongkong fick positivt gensvar från flera medlemsstater och inväntade besked från andra.

Förbindelserna mellan EU och Hongkong inom finansiella tjänster stärktes genom det nya årliga forumet mellan EU och Asien och Stilla-havsområdet som höll sitt första möte i Singapore i oktober. Alla medlemmar av den regionala kommittén för Asien och Stilla-havsområdet i internationella organisationen för värdepapperstillsyn (Iosco), Europeiska kommissionen (som företrädades av generaldirektoratet för finansiell stabilitet, finansiella tjänster och kapitalmarknadsunionen) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten samlades för att utbyta information och synpunkter om utvecklingen inom politik och lagstiftning. Hongkong företrädades av sin tillsynsmyndighet på värdepappersområdet. Syftet med forumet är att utbyta information om gällande lagstiftning och framtida ändringar för att försöka förbättra samordningen mellan Asien och Stilla-havsområdet inom finansiella tjänster. Det gäller bland annat de beslut om likvärdighet som fattas av Europeiska kommissionen och de liknande beslut som fattas av myndigheterna i Asien och Stilla-havsområdet. Vidare kan parterna utbyta information om nya politiska prioriteringar för den globala lagstiftningsagendan.

EU:s affärsintressen i Hongkong företräds av Europeiska handelskammaren, som är en ”kammarnas kammare”, vars medlemmar utgörs av 15 europeiska handelskammare som är baserade i Hongkong och en som är baserad i Macao. Europeiska handelskammaren har fem ”företagsråd” som är inriktade på fordonsindustri, varumärkesskydd, energi och miljö, finansiella tjänster och finansiell information, samt kommunikation och teknik. Den bedriver ett nära samarbete med EU:s kontor i Hongkong och Macao för att underlätta dialogen med regeringen. Under 2016 arbetade den vidare med att genomföra EU:s informationsprogram för näringslivet som ska stärka det ekonomiska partnerskapet och affärssamarbetet med

Hongkong och Macao och garantera en starkare och samordnad representation av EU:s affärsintressen.

EU och medlemsstaternas beskickningar i Hongkong fortsatte att samarbeta för att höja EU:s profil. För detta ändamål anordnade EU:s kontor ett antal diskussionsmöten mellan EU:s beskickningschefer och högt uppsatta medlemmar av Hongkongs regering, det lagstiftande rådet och rättsväsendet, samt andra ledande personer, bland annat affärsfolk. EU och Hongkong arbetade tillsammans för att öka de mellanfolkliga kontakterna, särskilt inom forskningssamarbete, studentutbyten, kulturella och kreativa näringar.

EU:s diplomatiska beskickningar och kulturinstitut arbetade tillsammans med lokala partner kring många aktiviteter för att föra samman människor. Bland annat anordnades en europeisk filmfestival, en europeisk paviljong om högre utbildning vid en stor utbildningsmessa, EU:s språkdag och en kalendertävling mellan skolor. Flera evenemang fokuserade på mänskliga rättigheter, bland annat en tvådagarsworkshop om människohandel och en konferens om hbt-personers rättigheter och religionsfrihet. EU hoppas kunna bygga vidare på denna dynamik och fortsätta sitt arbete tillsammans med regeringen, det civila samhället och näringslivet för att främja utbyten om rättigheter och friheter.

EU:s akademiska program i Hongkong (EUAP), ett konsortium bestående av Hong Kong Baptist University, University of Hong Kong, Chinese University of Hong Kong och Lingnan University, fortsatte att stärka förbindelserna mellan EU och Hongkong genom akademiskt arbete och nätverksbyggande med lokala, regionala och europeiska partner. EUAP anordnade en rad evenemang om fallstudier av europeiska ”smarta städer” och anordnade konferenser och seminarier. EUAP var även värd för ”Modell EU”, ett unikt rollspel om EU:s beslutsfattande och politik där studenter spelade stats- och regeringscheferna i EU:s medlemsstater vid ett möte i Europeiska rådet.

EU:s institutioner avlade flera högnivåbesök under 2016. Bland annat besökte Europeiska kommissionens vice ordförande, Jyrki Katainen, Hongkong i juli (och träffade då regeringschefen, statssekreteraren och finansministern) och kommissionsledamoten med ansvar för jordbruk och landsbruksutveckling, Phil Hogan, besökte Hongkong i november. Phil Hogans besök banade väg för överenskommelsen om åtgärder för att underlätta EU:s köttexport till Hongkong.